

Vlaams
Parlement

ingediend op **1977** (2018-2019) – Nr. 1
22 mei 2019 (2018-2019)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Marius Meremans

over de toekomstverwachtingen
van de culturele fondsen

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde, Herman Wynants;

Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Elke Wouters, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Maurice Helsen, Tinne Rombouts, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

INHOUD

I.	Vlaams Fonds voor de Letteren.....	4
1.	Toelichting	4
1.1.	Auteurs en lezers centraal.....	5
1.2.	Slachtoffer van het eigen succes.....	5
1.3.	Vruchten van het geïntegreerde letterenbeleid	6
1.4.	Uitdagingen voor het VFL.....	6
1.5.	Uitdagingen voor de sector	8
2.	Bespreking.....	10
2.1.	Karin Brouwers.....	10
2.2.	Katia Segers	11
2.3.	Marius Meremans	11
2.4.	Cathy Coudyser	11
2.5.	Manuela Van Werde	12
2.6.	Jean-Jacques De Gucht.....	12
2.7.	Bart Caron	12
2.8.	Antwoordenronde	13
II.	Vlaams Audiovisueel Fonds	15
1.	Toelichting	15
1.1.	Missie en visie	16
1.2.	VAF 3.0	16
1.3.	VAF/Filmfonds	18
1.4.	VAF/Mediafonds.....	19
1.5.	Extra aandachtspunten.....	20
1.6.	VAF/Gamefonds.....	22
2.	Bespreking.....	23
2.1.	Katia Segers	23
2.2.	Cathy Coudyser	24
2.3.	Manuela Van Werde	24
2.4.	Bart Caron	24
2.5.	Antwoordenronde	24
	Gebruikte afkortingen.....	28
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

Op donderdag 28 maart 2019 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting over de toekomstverwachtingen van de culturele fondsen.

De presentaties van de fondsen zijn te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

I. Vlaams Fonds voor de Letteren

1. Toelichting

Mia Doornaert, voorzitter VFL: “In den beginne was het woord” zijn de beroemde beginwoorden van het evangelie volgens Johannes. Ook zonder religieuze interpretatie is het woord het begin. De taal onderscheidt ons van de dieren en maakt van ons mensen, medemensen en medeburgers. Zonder woorden kunnen we niet denken, niets scheppen, geen gevoelens uiten, geen sociale banden aangaan en elkaar geen verhalen vertellen. Het is ook de taal die mensen tot een natie verbindt. Denk maar aan Hendrik Conscience, de man die zijn volk leerde lezen.

Om te begrijpen wie en wat we zijn, kunnen we niet zonder woorden, boeken of literatuur. De Franse uitdrukking “tout le reste n’est que littérature” geeft aan dat die rest geen belang heeft, maar die uitdrukking is onzin. Romans en poëzie schenken ons niet alleen een intens plezier, ze bieden ons ook vaak een verschroeiend of speels inzicht in onszelf en onze wereld. Ze geven ons een begrip en een aanvoelen dat veel dieper gaat dan wetenschappelijke traktaten.

Wilfried Martens zei me bij de val van de Berlijnse Muur en de opening naar Centraal- en Oost-Europa, dat hij veel meer had geleerd over Hongarije uit de romans van Sándor Márai dan uit een massa politieke essays. Tolstojs Anna Karenina is een voorbeeld van een roman die niemand kan lezen zonder een gevoel van herkenning. Daarin luidt het bijvoorbeeld: “gelukkige gezinnen lijken allemaal op elkaar, elk ongelukkig gezin is ongelukkig op zijn eigen manier.”.

Daarmee kom ik tot het enorme belang van goede vertalingen als toegang tot werken die we niet in de originele taal kunnen lezen. Vertalingen zijn levensnoodzakelijk om de literatuur van kleinere taalgebieden – waaronder het onze – de uitstraling te geven die ze verdient. Die uitstraling komt dan ten goede aan de natie als geheel, als een vorm van culturele diplomatie.

“De mens leeft niet van brood alleen, maar van de klank van violen en de glans van sneeuwkrystallen.”. Deze zin van een onbekend auteur heb ik als kind gehoord. Hij klonk zo magisch dat ik hem altijd onthouden heb. Wat mij betreft leeft de mens inderdaad niet van brood alleen maar van de magie van het woord. Daarvan groeit hij. Kijk maar hoe kindjes met open mond kunnen luisteren naar voorstellingen. Leesmotivatie begint al met het vertellen van sprookjes aan de allerkleinsten.

Aan al die taken werkt het Vlaams Fonds voor de Letteren met zijn zeer gedreven staf. Het fonds kent aanmoedigings- en werkingsbeurzen toe aan schrijvers en vertalers. Het brengt schrijvers en hun boeken dicht bij het publiek door het stelsel van auteurslezingen. Het bevordert de leesmotivatie. Het zwengelt de vertaling van Vlaamse auteurs aan door zijn succesvolle aanwezigheid op grote internationale literaire evenementen.

Het is een wijs en vooruitziend besluit geweest om dat fonds op te richten. Nu komt het erop aan zijn onmiskenbaar succes te ondersteunen.

Koen Van Bockstal, directeur VFL: Ik ben hier al voor de zevende keer. Toch is dit een atypische hoorzitting, omdat ik normaal het VFL-jaarverslag kom voorstellen. Ons nieuwe jaarverslag is bijna af, maar nog niet helemaal. Ik zal het er toch al even over hebben, zeker waar het verband houdt met mijn betoog van vandaag.

1.1. Auteurs en lezers centraal

In 2018 stonden voor het VFL auteurs en lezers meer dan ooit centraal. Dat jaar hebben we maar liefst 2.309.493 euro rechtstreekse financiële steun aan auteurs en vertalers gegeven. Dat is een stijging met 21,3 procent in een jaar tijd. Dat heeft te maken met de werkbeurzen voor non-fictie. We zijn de commissie en de minister nog altijd zeer dankbaar dat ze ons geholpen hebben om die nieuwe vorm van auteursondersteuning te realiseren.

Daarnaast komt er veel jong geweld onze richting uit. Er waren maar liefst 25 aanvragen voor stimuleringsbeurzen voor debutanten. Ten slotte heeft deze stijging ook te maken met de auteurslezingen en de al vermelde vertalingen.

34,8 procent van onze dotatie gaat rechtstreeks naar auteurs en vertalers. Dat is een stijging met 1,8 procent ten opzichte van vorig jaar.

De overhead zonder verhuiskosten bedraagt dit jaar 20 procent, waarvan 14,8 procent voor personeelskosten. 80 procent van de dotatie gaat naar de doelstellingen. Onze beheersovereenkomst staat een overhead van maximum 25 procent toe. We hechten veel belang aan efficiëntie en zorgvuldigheid in de omgang met publieke middelen.

1.2. Slachtoffer van het eigen succes

Voor het eerst zijn we ook slachtoffer van ons eigen succes en ambitie. Die woorden komen niet van mij, maar van een kabinetsmedewerker en van verschillende leden van het Vlaams Parlement. Bijgevolg is ons jaarresultaat voor het eerst negatief, met een tekort van 73.000 euro. Op de begroting van het VFL is dat 1 procent, dus valt het nog wel mee.

Dat tekort is te wijten aan de jaarlijkse stijging van de gesubsidieerde auteurslezingen. In 2018 bedroeg die 13,6 procent. Onze investeringen op dat vlak hebben bovendien een hefboomeffect. Voor elke euro die wij uitgeven aan een auteurslezing, komt er 1,52 euro bij vanuit de markt. Ook dat hefboomeffect stijgt jaar na jaar. Dat is goed nieuws, want auteurs krijgen stilaan een deftige vergoeding voor hun lezingen. We hopen dat dit bedrag blijft stijgen.

Daarnaast baart het ons zorgen dat we de nazorg van het gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse met overschotjes hebben moeten verwezenlijken. We hebben 2,8 miljoen euro gekregen om samen met Nederland in Frankfurt een geweldig feest van de literatuur te houden. Dat geld hebben we heel voorzichtig beheerd, waardoor aan het einde van de rit wat geld over was. Die overschotjes mochten we houden om de expansie en het succesverhaal in het buitenland voort te zetten. Dat we dit mochten doen, kunnen we erg waarderen, maar anderzijds is het enigszins een zwaktebod. Nu is dat geld dan ook op en hebben we geen euro meer over om dit beleid voort te zetten.

Het aantal vertalingen van en naar het Nederlands is bovendien spectaculair gestegen. In 2017 ging het over net geen 400.000 euro, in 2018 over 471.248 euro. Niets laat vermoeden dat die tendens de volgende jaren zal afzwakken, of we zouden zelf de buitenlandse uitgevers moeten gaan zeggen dat het dit jaar even niet hoeft.

Twee jaar geleden oogstte de presentatie van onze website www.flandersliterature.be hier enig gegniffel. De buitenlandwebsite was wel zeer geslaagd, maar bij de algemene VFL-site is toen het woord 'oubollig' gevallen. We ontwikkelen intussen een nieuwe website. Ik hoop dat we die dit najaar mogen presenteren. We zullen dit jaar ook een digitaal aanvraagportaal lanceren. Maar ICT'ers worden nu eenmaal veel beter betaald dan medewerkers van het VFL, dus kost dat geld.

Dan hebben we het nog niet over het ontwikkelen van een nieuw beleid. In het Kunstendecreet streeft men ernaar om de projectsubsidies op 10 procent van het totale budget te brengen. Dat is voor het VFL een verre droom. Via impulssubsidies kunnen we daarvoor slechts 45.000 euro vrijmaken, lang geen 10 procent dus.

Ten slotte scheppen succesvolle projecten ook verwachtingen. Flirt Flamand was een veel groter succes dan we hadden verwacht en heeft zijn effect bij de Franstalige media, het publiek en de uitgevers niet gemist. Wat zullen we dan volgend jaar doen? Ook bij Flirt Flamand zijn we heel voorzichtig geweest met de begroting. We houden daardoor 10 procent over. Het zou heel fijn zijn als we die 10 procent volgend jaar mogen gebruiken. Dan is het probleem op korte termijn wel opgelost.

Bij een gelijklopend beleid en verder groeiende verwachtingen zullen we echter oogsten wat we gezaaid hebben. Deze situatie wordt in de toekomst voor het VFL volstrekt onhoudbaar en komt neer op onderfinanciering. Ik zou de toestand dramatisch maar nog niet hopeloos kunnen noemen, want we hebben nog altijd normale remmen en een handrem. Maar de remschoenen van het vehikel VFL zijn langzamerhand aan vervanging toe. We willen dit voorjaar zo pijnloos mogelijk verder beknibben op een aantal subsidieregelingen, maar de rek is er ongeveer uit.

We zullen in de volgende regeerperiode voor een echte keuze staan. Welke ambitie heeft de volgende Vlaamse Regering met het VFL en welk takenpakket verwacht ze nog van ons? Dat wordt een politieke keuze tussen ambitieus doorgaan op het elan – waarvan ik altijd heb begrepen dat deze commissie het waardeert – en snijden en afstoten.

1.3. Vruchten van het geïntegreerde letterenbeleid

De afgelopen periode hebben we mooie vruchten geplukt:

- het gastlandschap in Frankfurt;
- Flirt Flamand;
- meer subsidies voor non-fictie;
- beheersovereenkomsten met alle spelers in de grote en belangrijk literaire organisaties;
- het breed gedragen actieplan Leesbevordering, dat ook in het memorandum voor de toekomst een heel belangrijke rol speelt;
- het charter voor inclusie;
- de overgang van de provinciale middelen.

1.4. Uitdagingen voor het VFL

Ik overloop nu onze uitdagingen. Gaan we wel of niet naar een geïntegreerd tijdschriftenbeleid? Deze regering wilde het realiseren, maar het is nog niet gebeurd. Die knoop zou toch eens moeten worden doorgesneden. Die beslissing komt het beleid toe, maar ik geef u twee overwegingen mee. Ten eerste gaat het om erg verschillende genres. De algemeen-culturele tijdschriften zijn niet echt makkelijk te vergelijken met de erfgoedtijdschriften, laat staan met de literaire

tijdschriften. Inhoudelijk zijn ze heel anders. Ten tweede is niet zo duidelijk hoe ver een geïntegreerd tijdschriftenbeleid hoort te gaan. Moet het VFL hiervoor zelf instaan, moet het als een financieringsloket opereren of bestaat er een tussenoplossing?

Creatief schrijven willen we graag integreren in het letterenbeleid. Wellicht zal dat voor het eind van het jaar gerealiseerd worden. Maar de inhoudelijke en financiële verwachtingen bij creatief schrijven sporen niet echt met onze financiële mogelijkheden. Daarover moeten we nog eens duchtig praten.

Van inclusie en diversiteit willen we een sterke troef maken. Het VFL heeft daarin al een behoorlijke weg afgelegd. Het is nog lang niet genoeg om tevreden te zijn, maar we boeken vooruitgang. Op 1 april 2019 zullen we het charter voor inclusie presenteren. Er is heel wat voluntarisme, ook bij spelers waarvoor dat niet zo evident is. Het VFL heeft dit charter helpen trekken en hecht er veel belang aan. Daarnaast heeft het fonds – misschien verrassend – een Europees project ingediend om samen met vijf Europese partners aan meer inclusie en diversiteit in de kinder- en jeugdliteratuur te werken. Voor belangrijke thema's gaan we dus ook op zoek naar buitenlandse financiering.

Ik kom tot ons ontwikkelingsbeleid. De aanpassing van de werkbeurzen hebben we al eens aangekondigd, maar is een delicaat proces. Door als een olifant in de porseleinkast tekeer te gaan verdwijnt elk draagvlak en ontstaan hommeles in de media en ontevredenheid in de doelgroep. We staan wel een heel stuk verder dan vorig jaar. De totale bevraging met de Vlaamse Auteursvereniging is bijna rond. We zullen ook nog de auteurs bevragen. We hopen nog voor het einde van dit jaar concrete stappen te zetten. We zullen met dit proces heel zelfkritisch omgaan. We laten zeker niet alles bij het oude maar gooien evenmin weg wat goed is.

We willen ook graag innovatie en experiment mogelijk maken. Podcasts staan op ons verlanglijstje. Steeds meer auteurs beoefenen deze vorm van digitale literatuur. Een fonds dat innovatie nastreeft en naar de toekomst kijkt, moet daarop inspelen. Daarnaast willen we ook meer aandacht voor literatuur op het scherm, luisterspelen en dergelijke zaken, die het Nederlands Letterenfonds nu al oppikt.

We willen het literaire middenveld en de literaire organisaties opnieuw tegen het licht houden en bijsturen. Het gaat niet om een kaasschaaf of hakbijl. Net als het VFL hebben deze organisaties weinig kunnen genieten van indexeringen of verhoogde dotaties. Hun vraag om wat ruimer in de kleren te zitten, vind ik volkomen terecht. Toch willen we samen met het middenveld de presentatie van de verschillende genres en de regionale spreiding onderzoeken. Dat een erg groot aandeel van de evenementen beperkt blijft tot de gouden driehoek Gent-Antwerpen-Brussel, blijft me zorgen baren.

Voorts willen we meer aandacht van het middenveld voor andere leeftijdsgroepen, en daarmee doel ik niet alleen op de jongeren. Onze bevolking vergrijst, dus verdienen ook oudere mensen die aandacht.

Ten slotte verwacht het middenveld dat men het wil gebruiken om te instrumentaliseren. Het VFL waarschuwt om daar voorzichtig mee om te gaan.

De digitalisering blijft een moeizaam en traag proces. Op dat vlak zijn de letteren geen koploper in het domein van kunst en cultuur.

De lacune rond 't Vlaams Stripcentrum is nog een uitdaging. Tijdens deze beleidsperiode is er geen oplossing gekomen. Dat heeft veel te maken met het

niet zo evidente stripveld. Er zijn een paar accidents de parcours gebeurd, daarover hoeven we niet kinderachtig te doen. Het zou heel fijn zijn als we deze problemen in een volgende beleidsperiode kunnen oplossen.

Moeten we in meer middelen voorzien voor een volwaardige buitenlandpromotie? Ik ben ook voorzitter van het European Network for Literary Translation, dat 23 fondsen uit heel Europa verenigt die in vertalingen investeren. De grootste investeringen gebeuren door het Franse Centre national du Livre, het Nederlands Letterenfonds en het Duitse Goethe-Institut. Op de vierde plaats staat Noorwegen, dat ongeveer evenveel inwoners heeft als Vlaanderen. Dat land geeft op jaarbasis 800.000 euro uit aan vertalingen, bijna het dubbele van Vlaanderen. Na Noorwegen volgen Finland, Zweden en Zwitserland, en dan komt Vlaanderen op een verdienstelijke achtste plaats. Uiteraard zouden we een hogere plaats oké vinden, maar dat is een geldkwestie. In onze regelgeving zijn enkele remmen ingebouwd waardoor dit budget niet te snel kan stijgen, opdat onze andere opdrachten niet financieel in het gedrang komen. Gezien ons enthousiasme en team zouden we zeker in staat zijn om hoger in die lijst terecht te komen.

We moeten daarnaast een oplossing vinden voor het groeiende aantal auteurslezingen, een laagdrempelige vorm van leesbevordering. Hiermee bereiken we 141.000 mensen per jaar. 481 auteurs geven op jaarbasis lezingen. Op de auteurslijst staan 773 auteurs, die gemiddeld zes lezingen per jaar brengen.

Het VFL moet ook een steunpuntfunctie ontwikkelen, vooral op vraag van de sector zelf. Door de gewijzigde politiek bij boek.be is er echt een lacune ontstaan in het verzamelen van data en informatie. Kan het VFL dit opvangen? Het fonds is bereid om die steunpuntfunctie te ontwikkelen, maar daar moeten mensen en middelen tegenover staan.

De Vlaams-Nederlandse samenwerking wil ik graag heel ernstig nemen. Maar het budget voor de opvolging achteraf van de Frankfurter Buchmesse kwam voor 90 procent uit Nederland en voor maar 10 procent uit Vlaanderen. In 2020-2021 zet het Nederlands Letterenfonds een grote actie op stapel in de Angelsaksische wereld, waaraan wij niet meedoen. De beslissing voor niet-deelname komt van mezelf daar ik een eventuele deelname voor 10 procent belachelijk vind. Zoiets zorgt alleen maar voor frustraties bij het team en de auteurs, vandaar die harde keuze. Gelukkig ben ik er niet mee, want dit valt nauwelijks uit te leggen. In zekere zin komt het neer op het weggooien van de dynamiek na de Frankfurter Buchmesse.

1.5. Uitdagingen voor de sector

Het memorandum van het BoekenOverleg beschrijft de uitdagingen voor de boeken- en letterensector.

Als secretaris van het BoekenOverleg zet ik de budgettaire uitdagingen op één. Uiteraard kost een boek schrijven of een lezing geven niet zo veel als een film of een game maken. Ik gun de collega's van het VAF zeker hun hogere subsidies gezien de grootteorde van hun productiebudgetten. Een boek schrijven is ook iets anders dan een cd, een theatervoorstelling of een expo over bijvoorbeeld Pieter Bruegel verwezenlijken. Anderzijds zou een indexering er toch moeten inzitten. Je kunt creatief omspringen met je middelen maar er zijn grenzen.

Een tweede uitdaging is het leesbeleid als onderdeel van het taalbeleid. In Vlaanderen zit het nog redelijk snor met technisch lezen, maar de leesmotivatie bengelt onderaan het Europese niveau. Dat moet ons allen zorgen baren. Ik verwijs graag naar artikel 4, 1°, van het Cultuurpact, over de bescherming en de luister van de taal. Het Vlaams Actieplan Leesbevordering staat niet toevallig op

de derde plaats in het memorandum van het BoekenOverleg. Er moet zeker ambitie zijn om het lezen te bevorderen. We zijn dan ook heel blij dat Boekstart in heel Vlaanderen is uitgerold. Het is fantastisch dat minister Gatz dat mogelijk heeft gemaakt.

We hopen dat het een project voor de lange termijn wordt. Lezen, schrijven en rekenen kennen immers een perspectief over generaties heen.

Over de leesbevordering in het onderwijs zal ik vandaag niet te zeer uitweiden, maar het rapport 'Van knelpunt tot speerpunt' toont ontnuchterende resultaten. De feiten bieden stof tot nadenken, vooral omdat het Vlaams Actieplan Leesbevordering een verantwoordelijkheid is voor de hele Vlaamse Regering. Het moet een beleidsdomeinoverschrijdend actieplan worden. Als het van het boekenvak afhangt, zou dit in de beleidsbrief van elke betrokken minister moeten terug te vinden zijn, liefst met geormerkte middelen. Op die manier is verbetering mogelijk.

De inclusie in de boeken- en letterensector is nog een uitdaging. In dit geval is het probleem niet meteen geld. Wij nemen zelf onze verantwoordelijkheid en maken hier heel nadrukkelijk werk van, maar een uitdaging blijft het hoe dan ook.

Ik wil deze commissie nadrukkelijk feliciteren voor de ondersteuning van de bibliotheken. Ze heeft ons in snelheid gepakt, en dat is geweldig. Ze heeft het verhaal van #bibvooriedereen grotendeels overgenomen en het project warm omarmd. Wel besef ik dat de resolutie die het Vlaams Parlement naar aanleiding daarvan heeft goedgekeurd (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1863/3), niet dezelfde impact heeft als een decreet. Dus blijft waakzaamheid geboden, maar dat we aan hetzelfde zeel trekken, is een fijne vaststelling.

Wat betreft de optrekking van de leenvergoeding beschik ik over de cijfers van veertien EU-landen, met België – de leenvergoeding is federaal geregeld – op de laatste plaats. Het Europese gemiddelde is 20 eurocent. In België bedraagt ze maar 3 eurocent. Nochtans liggen reprografierechten in België hoger dan in een aantal buurlanden. Maar die rechten betreffen voor meer dan 80 procent wetenschappelijke auteurs. Daarmee schieten literaire auteurs niet veel op. We moeten hierover toch eens op federaal niveau het gesprek durven aangaan.

Kunstenpunt heeft een studie verricht met de sprekende titel 'Loont passie', over de sociaaleconomische positie van professionele kunstenaars in Vlaanderen. Auteurs zijn op dat vlak de laatste tien jaar achteruitgegaan.

Op het vlak van de digitalisering en de auteursrechten is er wel hoop, maar we zijn er nog niet. In het Europees Parlement is er een geweldige stap vooruitgezet door de goedkeuring van de resolutie over 'Copyright in a digital world'. Voor een correcte implementatie in België en Vlaanderen zullen we heel waakzaam moeten zijn.

Ik heb het hier maar zelden over het mediabeleid gehad, maar nu we het over de lange termijn hebben, wil ik er kort op ingaan. De Vlaamse Regering sluit een beheersovereenkomst af met het VFL en het VAF. Dat doet ze ook met de VRT. Misschien moet die beheersovereenkomst met de VRT maar eens een explicietere passus over literatuur meekrijgen. 'Lang zullen we lezen!' wil ik wel met de mantel der liefde bedekken, maar een geweldig succes was het niet bepaald. Dat de boekenbijlage van De Morgen naar het weekend is verschoven, baart me zorgen. Zoiets is meestal de geruisloze aankondiging van een nabije doodstrijd. Alleen de Standaard der Letteren houdt nog stand.

Een betere ontsluiting van het literaire erfgoed is heel belangrijk voor de sector, net als de evaluatie van de gereguleerde boekenprijs. De gereguleerde boekenprijs is nog maar anderhalf jaar geleden ingevoerd, dus is nog enig geduld aangewezen. Levert ze ook effectief het gewenste resultaat van meer diversiteit op?

Ten slotte valt ook de taxshelter onder de uitdagingen voor de boeken- en letterensector. We weten dat dit geen evident verhaal is, maar de taxshelter zou wel beperkt van toepassing kunnen zijn op bijvoorbeeld literaire organisaties en festivals.

Hoe kunnen we mijn boodschappenlijstje realiseren? Het venijn zit in de staart. Ik kijk naar het aandeel van de subsidies voor het letterenbeleid in het geheel van de cultuursubsidies. Bij zijn oprichting in 1999 kreeg het VFL 1,47 procent van het cultuurbudget, vandaag nog 1,32 procent. Toch is de opdracht van het VFL niet verminderd, integendeel. In absolute cijfers krijgen we natuurlijk meer dan het dubbele van twintig jaar geleden, maar voor de verhouding tussen onze opdracht en onze middelen pleit ik voor wat meer ambitie vanwege de volgende Vlaamse Regering en cultuurcommissie. Minimaal zou die ambitie moeten inhouden dat het VFL 1,5 procent van de cultuurbegroting krijgt. Dat is toch geen hebzuchtige vraag. Het gaat over een stijging met 900.000 euro. Voor het VFL is dat veel geld, dat heel veel mogelijk maakt. 1,75 procent, of 2 miljoen euro erbij, zou ook wel mogen. Kortom: we zijn blij met alle mogelijke variaties vanaf 1,5 procent.

Ten slotte vergelijk ik Vlaanderen en Nederland op het vlak van letteren en leesbevordering. Op het eerste gezicht komt Vlaanderen goed uit die vergelijking. Het VFL krijgt 7 miljoen euro, het Nederlands Letterenfonds 13 miljoen euro. Maar dat is appels met citroenen vergelijken. Het budget van het VFL behelst ook de auteurslezingen. In Nederland vallen die erbuiten. Ze zijn goed voor 819.000 euro van ons budget. Ook Iedereen Leest valt onder onze begroting, terwijl de Stichting Lezen niet onder het budget van het Nederlands Letterenfonds valt. In het budget van het VFL zijn ook provinciale middelen voor 633.000 euro begrepen, terwijl die in Nederland exclusief zijn. Samen staan auteurslezingen, Iedereen Leest en de provinciale middelen voor 3 miljoen euro van de VFL-middelen. Het reëel vergelijkbare budget van het VFL bedraagt dan maar 4 miljoen euro, of maar een vierde van de Nederlandse tegenhanger.

Deze commissie draagt de letteren een warm hart toe. De Vlaamse Regering heeft ons na het geweldige succes op de Frankfurter Buchmesse een paradepaardje genoemd. Vandaar mijn vraag aan de commissie om Vlaanderen dat paradepaardje ook te gunnen. Zorg ervoor dat we echt meer geld krijgen en dat de verhouding met Nederland beter klopt.

Koken kost geld. Vertrouw op het VFL voor een exquise maaltijd. Het zal een aanval op al uw smaakpapillen zijn. Gun het ons, want uiteindelijk gaat het niet over onszelf maar over de auteurs en de sector.

2. Bespreking

2.1. Karin Brouwers

Karin Brouwers: Ik dank de sprekers voor de heel heldere en gedreven uiteenzetting. Op 1 april hebben we met hen nog een onderhoud waarop we kunnen verder debatteren.

2.2. Katia Segers

Katia Segers: Ook ik dank het VFL voor de heel overzichtelijke presentatie en communicatie. We weten waar we aan toe zijn.

Wat zou er concreet in de volgende beheersovereenkomst met de VRT moeten komen?

Mijn vraag aan minister Crevits over de resultaten van het UA-onderzoek naar de leesbevordering, bracht aan het licht dat het onderwijs en zeker ook de lerarenopleiding nog heel wat werk aan de winkel hebben. Welke wensen heeft het VFL ten aanzien van de minister van Onderwijs?

Het VFL vindt dat we meer moeten inzetten op podcasts. Organisaties als deBuren en Passa Porta doen dat al enige tijd met radioboeken, citybooks, schrijfresidenties enzovoort. Die vormen een onderdeel van een door Europa gefinancierd onderzoeksnetwerk, Connecting Emerging Literary Artists. Waarom is het VFL daar niet bij betrokken?

Het geïntegreerde tijdschriftenbeleid heeft al lang onze aandacht maar het wil maar niet lukken. Koen Van Bockstal beschreef tijdschriften als heel verschillenden diersoorten, maar dat hoeft toch geen probleem te zijn? Het VAF ondersteunt toch ook heel verschillende mediaproducten?

2.3. Marius Meremans

Marius Meremans: Heeft boek.be geen steunpuntfunctie? Op zijn site vermeldt het zichzelf als dienstverlener en competentiecentrum van het boekenvak. Als er data moeten worden aangeleverd, komen die toch van boek.be?

Mag ik uit de VFL-presentatie afleiden dat de acties rond leesbevordering vanwege verschillende partners, waaronder de minister, niet volstaan? Wat mij betreft, is het antwoord duidelijk. Er is immers geen sprake van een grote algemene campagne, alleen van schuchtere pogingen, waarvan het VFL hier enkele heeft vermeld.

Koen Van Bockstal heeft zelf aangegeven hoeveel geld hij extra zou willen. Om een crash te voorkomen, is inderdaad meer geld nodig.

De lacune rond 't Vlaams Stripcentrum blijft voor de VFL-directeur een pijnpunt. We hebben nochtans goede stripauteurs, die internationaal hoge ogen gooien. Misschien worden strips na de non-fictie ons nieuwe aandachtspunt?

De ontwikkeling en presentatie in het buitenland zijn belangrijk. Het succes in Frankfurt heeft natuurlijk consequenties. We moeten voor continuïteit zorgen, en zoiets heeft een financiële weerslag.

2.4. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser: Het VFL heeft duidelijk bijkomende middelen nodig voor zijn huidige opdracht. Daarnaast ziet de directeur voor het VFL een bijkomende rol als trekker en coördinator. Ook die vergt middelen en de nodige politieke keuzes.

Volgens Koen Van Bockstal moet het leesbeleid een apart actieplan van de hele Vlaamse Regering worden. Alle beleidsdomeinen zouden dan een apart actieplan moeten opstellen. Heeft hij al een nota of ideeën over wat essentieel is voor welk beleidsdomein? Onderwijs en Cultuur hebben al een en ander verwezenlijkt. Welk laaghangend fruit ziet de directeur bij de andere beleidsdomeinen? Welke

inspiratie zou hij met een aanzetnota aan de volgende ministers willen meegeven?

Koen Van Bockstal pleit voor ambitie bij het Vlaams Actieplan Leesbevordering. Heeft hij op dat vlak nog concrete suggesties? Voor de keuzes die het beleid moet maken, zijn inspirerende nieuwe uitdagingen vanwege het VFL zeer welkom.

2.5. Manuela Van Werde

Manuela Van Werde: Het VFL noemde het mediabeleid voor leesbevordering niet optimaal. Waarin mislukt het? Wat zijn de pijnpunten?

2.6. Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht: Het doet me enorm plezier dat de Frankfurter Buchmesse blijvend haar vruchten afwerpt. We hopen dat zoiets in de volgende periode opnieuw het geval zal zijn. Als ik het goed heb begrepen, zijn de vooruitzichten positief?

Het VFL heeft al verschillende keren het lezen bij jongeren als problematisch aangekaart. Hoe verloopt de samenwerking met het Departement Onderwijs, dat daarin een cruciale rol speelt? Wat moet worden bijgeschaafd? Op welke manier zou een volgende regering verdere stimulansen kunnen inbouwen in de meerjarenplanning voor het onderwijs?

2.7. Bart Caron

Bart Caron: Kannibalisme kan niet de bedoeling zijn. Het komt er dan ook niet zozeer op aan dat het VFL zijn aandeel binnen een ongewijzigde cultuurbegroting verhoogt.

In het onderwijs zien we een utilitaire evolutie. De brede humanioragedachte wordt teruggedrongen. Er is dan ook actie nodig met betrekking tot het lezen, de ontleding en het Nederlands, om die achteruitgang aan te pakken. Tekenend voor die achteruitgang zijn leerlingen die niet gemotiveerd zijn om te lezen en leerkrachten die zelf evenmin veel lezen, de dalende boekenverkoop van vooral literatuur en het gestaag teruglopende aantal ontleningen in bibliotheken. Spectaculair is de achteruitgang niet maar het is wel een continu en sluipend proces.

Het VFL moet het belang van onze taal zelf en het lezen erin hooghouden. De verdere verengelsing van het onderwijs is een belangrijk fenomeen, waardoor we er wellicht niet goed voorstaan. Gezien de sluipende evolutie komen er generaties aan die geen behoorlijk Nederlands meer kunnen schrijven, laat staan dat ze nog literatuurlijke liefhebbers zullen zijn.

Een taal is maar sterk door haar vele functies en haar aanwending voor culturele topproducten. Niet alleen 'in den beginne was het woord' is van toepassing, maar ook op het laatst moet het woord er nog zijn. Het Nederlands heeft belang als drager van ideeën, waarden en culturele kenmerken. De vragen van het VFL naar meer middelen en uitbreidingsgebieden komen uiteindelijk altijd op dit terrein terecht. Onze Vlaamse literatuur bejubelen strookt niet met de stelling – ik overdrijf bewust even – dat we allemaal lekker globalisten moeten worden die vanaf de kleuterklas in het Engels schoollopen. Ik sta achter meertaligheid maar dan op de sokkel van het Nederlands. Net die sokkel raakt geërodeerd.

Het lezen als doel op zich zou geherwaardeerd moeten worden. Het fantastische, spannende, intrigerende en ontroerende van lezen mag niet teloorgaan.

2.8. Antwoordenronde

Koen Van Bockstal: Ik antwoord eerst op de vraag van mevrouw Segers over de media. We zouden twee dingen willen van de VRT.

Ten eerste wel degelijk een boekenprogramma. Het moet maar eens gedaan zijn met zoiets als een fetisj voor zich uit te schuiven. Het maakt me niets uit wanneer ze het programmeren, al was het op zondagmorgen om 9 uur zoals in Nederland. Primetime is geen vereiste want bijna iedereen kan uitgesteld kijken. Het taboe moet nu maar eens doorbroken worden. Moeilijk hoeft dat niet te zijn. Er zitten weliswaar vaak auteurs in programma's, maar de VRT moet verder durven gaan. Mag een dergelijk gesprek alstublieft nog eens over een boek gaan, in plaats van alleen over lifestyle? Onderschat het publiek niet. Naarmate ik ouder word, word ik minder tolerant voor die gemiste kansen. Een boekenprogramma vergt bovendien een veel lagere investering dan een ander programma.

Mijn tweede advies aan de televisiemakers: maak het vooral niet sexy. Doe er geen gekke dingen mee, zoals in het verleden. Die programma's hadden geen succes. Durf gewoon gaan voor iets wat niet saai is maar evenmin spectaculair. Het zal de begroting van de VRT niet uit evenwicht brengen.

We hebben deze studie niet gemaakt om de lerarenopleiding aan het kruis te nagelen. Dat zou veel te gemakkelijk zijn. We hebben wel nagegaan wat de lerarenopleidingen daar zelf van vinden. Merkwaardig genoeg waren ze heel blij met het voorstel om dat op tafel te leggen. Ze botsen zelf vaak intern op bepaalde machtsstructuren. Ze zouden hierin veel meer willen investeren. Het is allemaal niet zo ingewikkeld, het is gewoon een zaak van er tijd voor maken. Zoiets is voor het onderwijs ook geen extra taak, want lezen is een basiscompetentie. Voor rekenen, lezen en schrijven hoort het onderwijs gewoon tijd te hebben. Ze zijn bovendien vakoverschrijdend.

De samenwerking met Onderwijs is er de afgelopen jaren zienderogen op vooruitgegaan. Aan een politieke uitspraak waag ik me niet, maar ik hoop dat de volgende ministers van Onderwijs en van Cultuur op hetzelfde pad willen voortgaan om goed samen te werken. Ik merk het bewustzijn dat alleen een vakoverschrijdende aanpak resultaten oplevert. Dat de lerarenopleiding daar een belangrijke rol in speelt, is nogal duidelijk.

Er waren vragen in verband met deBuren, Passa Porta en podcast. Wat het fonds hier verdedigt, hoeft het niet per se allemaal zelf te doen. Wel zou het fonds nog wat extra middelen kunnen toevoegen om nog meer mogelijk te maken. Passa Porta en deBuren hebben al een aardig budget. Ik heb dan ook liever dat ze er zelf op blijven inzetten. Wij brengen dan graag input, coördinatie, ideeën en zelfs een klein beetje geld aan.

Het is voor ons vandaag ook gewoon een zaak van keuzes maken. We zijn blij met die initiatieven, die we zeker zullen aanmoedigen. Moeten we daar zelf veel extra aan toevoegen? Dat weet ik niet.

De heer Meremans vroeg of boek.be geen competentiecentrum van de sector is. Ik wou dat ik hem gelijk kon geven. Maar uit alles blijkt dat het VFL steeds meer vragen krijgt met een economische inslag, over data en evoluties. Het is geen kritiek, maar ik kan alleen maar vaststellen dat de sectororganisatie het blijkbaar niet voor elkaar krijgt. Daarmee bedoel ik nog niet dat het VFL die rol maar moet invullen. Maar met een voluntaristische directeur en een dynamisch team zuigt

een fonds dergelijke opdrachten onvermijdelijk aan. Dat is niet noodzakelijk een gewenste situatie, maar wel de realiteit van vandaag.

Zijn de acties voor leesbevordering vandaag voldoende? Uiteraard niet. Er zijn schuchtere pogingen, een budget en een geïntegreerd beleid. Maar het moet de beleidsdomeinen overstijgen. Het moet in de beleidsbrieven staan, met geoormerkte middelen. Men zegt me dat dat een droom zal blijven, maar wie niet meer mag dromen kan er maar beter de brui aan geven, zeker als VFL-directeur. Ik zal er altijd voor blijven knokken omdat het zo belangrijk is. Het is een uitdaging van de eerste orde voor de hele samenleving.

Met betrekking tot 't Vlaams Stripcentrum is er inderdaad een onaangename lacune. We hebben nog steeds geen stripbeleid zoals ik het zou willen. Om het voorzichtig te zeggen: het is niet bepaald de gemakkelijkste sector. Dat is geen excuus maar verklaart wel waarom het daar soms wat langer aansleept. Ik heb het zelf aangebracht als een pijnpunt, dat we moeten en zullen oplossen. Dat wordt een geweldige uitdaging voor de volgende beleidsperiode. Ik heb er ideeën over, maar soms is het nuttig om niet met de fanfare op kop te lopen.

Ik wil u niet nerveus maken, maar directeur Tiziano Perez van het Nederlands Letterenfonds wist me te melden dat zijn fonds voor 2019 1,2 miljoen euro extra heeft gekregen voor buitenlandwerking alleen. Voor Nederland is dat uitstekend, maar voor Vlaanderen maakt het me intriest. Een beetje meer internationale ambitie zou toch fijn zijn.

Ik moet nu juist afremmen. Na ons geweldige succes in Frankfurt moet ik nu aankondigen dat we dit jaar geen Publishers Tour doen omdat zoiets te veel vertalingen zou opleveren. Dat is toch de omgekeerde wereld. Mijn budget blijft zo onder controle, maar ik begrijp het niet en krijg het ook niet uitgelegd aan mijn staf. Er was net geen opstand. Zo kan het niet verder.

Mevrouw Coudyser vroeg of het fonds een nota kan maken over leesbeleid als onderdeel van een taalbeleid. Dat zal ik met veel plezier doen. Ik verbind er één voorwaarde aan: een serieus gesprek met alle beleidsdomeinen over die nota. Die nota zal wel even tijd vragen. Het zal een constructieve en ambitieuze nota zijn.

Of het inderdaad niet lukt voor de tijdschriften, staat nog niet vast. We moeten ons wel de vraag stellen of we zoiets wel willen. Dat dossier sleept al twintig jaar aan. De tijdschriftensector is belangrijk. Het is een sector met veel hersenkracht en tijd, die anderzijds zeer tijdrovend kan zijn. Ik heb weinig zin om de helft van de tijd van het fonds daaraan te spenderen. Daarmee zeg ik niet dat ik het niet wil oplossen. Als het fonds die opdracht zou krijgen, zou ik die graag aanvaarden. Het is echter niet mijn ambitie nummer 1. Maar misschien kan het op een lichte manier, zonder dat we al die inhoudelijke expertise hoeven op te bouwen.

Erfgoed-, algemeen-culturele en literaire tijdschriften zijn drie heel verschillende beesten, met elk een flinke achterban. Ik heb het personeel, de tijd noch de energie om er al die tijd aan te besteden. Vóór mij hebben al enkelen er de tanden op stukgebeten.

De heer De Gucht had het over lezen bij jongeren en de relatie en samenwerking met Onderwijs. Die relatie verloopt steeds beter, en daar ben ik heel blij om. Onze vraag naar een geïntegreerd actieplan Leesbevordering is beleidsdomein-overschrijdend. Ik zou in de volgende legislatuur zo snel mogelijk willen samenzitten met de ministers van Onderwijs, Cultuur, Welzijn en Innovatie om het daarover te hebben. Er is één voorwaarde: de nodige middelen.

Met mijn pleidooi voor 1,5 of 1,6 procent van de cultuurbegroting wil ik geen enkele collega in de cultuursector – en al zeker niet het VAF – tekortdoen. Als Vlaanderen zich zo graag wil profileren als een regio van kunst, kennis en cultuur, mag het er toch wel wat meer voor over hebben dan het bescheiden huidige cultuurbudget. Kannibalisme is uiteraard niet onze wens.

Wat STEM betreft: waarom er niet 'STEAM' van maken, waarbij de A naar het Engelse woord 'arts' verwijst? Technologie, wetenschap en computers zijn zeer belangrijk, maar besteed ook aandacht aan kunst en het humane.

De opmerking over de verengelsing is terecht. Daaraan doen we allemaal wel eens mee. De herwaardering van het Nederlands en het lezen staan erg hoog op onze agenda.

Mia Doornaert: Is het nu zo moeilijk om in het onderwijs te zeggen dat de Nederlandse taal moet worden gebruikt in alle vakken? Vroeger hechtten ook andere vakken dan het Nederlands belang aan correct taalgebruik. Ook een proef in bijvoorbeeld geschiedenis of aardrijkskunde moest taalkundig foutloos zijn. Mag men dan geen punten meer aftrekken in een algemeen vak voor kemels tegen het Nederlands? We leren toch Nederlands om het ons hele leven lang te gebruiken. Het is maar een suggestie. Leerkrachten Geschiedenis en soortgelijke vakken worden toch verondersteld het Nederlands te beheersen?

De taal begint met het onderwijs. Men heeft het nu over inclusie. De eerste weg naar die inclusie is goed onderwijs. Dat heb ik ooit geleerd van mijn vader, zelf de zoon van een daensist. Hij zei: "De school is er voor de arbeiderskinderen, voor de kinderen die thuis nooit een boek zien en nooit behoorlijk Nederlands horen.". De school is er om de sociale ongelijkheid bij de geboorte uit te wissen. Ik begrijp niet dat pleidooien voor goed onderwijs en goed Nederlands als elitair worden afgedaan in plaats van als een basisrecht voor alle kinderen, van welke origine ook.

II. Vlaams Audiovisueel Fonds

1. Toelichting

Erwin Provoost, directeur-intendant VAF: Voorafgaand aan onze presentatie wil ik graag even inhaken op de vraag van vanochtend in de commissie Cultuur aan minister Gatz over de schrapping van de volgende deadline voor fictiereeksen binnen het Mediafonds (*Hand. VI.Parl. 2018-19, nr. C133*). U zult er ongetwijfeld nog op terugkomen in de vragenronde.

Ik wil benadrukken dat het VAF/Mediafonds op geen enkele manier de intentie heeft gehad om minister Gatz met een probleem op te zadelen. Onze vraag naar meer middelen voor de sector past binnen ons memorandum voor de nieuwe Vlaamse Regering. We komen er straks op terug. Deze verzuchting heeft De Standaard foutief als een concrete vraag voor nu voorgesteld, of nog sterker, als het doorschuiven van de rekening naar onze minister.

De stelling van minister Gatz dat een autonoom fonds zelfstandig opereert en daarvoor ook de verantwoordelijkheid moet nemen, beamen we volledig. Vanaf dag één van het VAF hebben we daarnaar gehandeld. Hoe dan ook excuseren we ons bij de minister voor dit misverstand. Als daardoor onze jarenlange constructieve samenwerking in mineur zou eindigen, zouden we dat erg betreuren. Dat in die periode onze Mediafondsdotatie met 2 miljoen euro is opgetrokken, waarderen we ten zeerste.

Een optelsom van de grootteorde van de bedragen die nodig zijn voor fictiereeksen, in verhouding tot de beschikbare jaarmiddelen, zal straks duidelijk maken waarom het niet eenvoudig is om in onze selectierondes tegemoet te komen aan alle noden en gelijkheidsprincipes.

De herschikking van de 400.000 euro die er nu aankomt voor scenario en ontwikkeling, zullen we toelichten tijdens de vragenronde.

1.1. Missie en visie

Franklin Roosevelt zei ooit: "Alles wat buitenlanders weten over Amerika, van de Golden Gate Bridge over honkbalpetten tot en met onze auto's, hebben we te danken aan onze cinema."

Vandaag, in tijden van Netflix, Amazon, YouTube en andere superplatformen wordt ons wereldbeeld – en zeker dat van jongeren – meer dan ooit bepaald door visuele content. We moeten ons dan ook de vraag durven stellen: hoe moet Vlaanderen reageren op die tsunami aan buitenlandse content? Hoe gaan we om met eigen verhalen zodat toekomstige generaties nog weten wie we zijn en waar we voor staan?

Het Vlaams Audiovisueel Fonds gelooft dat Vlaanderen voldoende talent in huis heeft om een antwoord te formuleren op deze uitdaging. Maar de Vlaamse audiovisuele sector kan die uitdaging niet alleen aan. Ze moet dus steun zoeken bij iedereen die belang heeft bij een sterke eigen visuele content.

2018 was een goed jaar voor de Vlaamse audiovisuele sector. Onze fictiefilms, animatie en documentaires scoorden hoog op festivals en werden in de zaal veel bekeken. Onze televisieseries werden verkocht in het buitenland. Dankzij de verhoging van het budget van het Gamefonds kreeg onze jonge gamesector een boost.

Het VAF heeft drie fondsen: het Film-, het Media- en het Gamefonds. Het Film- en het Mediafonds nemen fictie, animatie en documentaire voor hun rekening, naast het experimentele FilmLab. Het Gamefonds staat voor zowel 'serious games' als entertainende games. Ons buitenbeentje is Screen Flanders, dat opereert in opdracht van en in samenwerking met VLAIO. Het is een economisch fonds met als eerste bedoeling buitenlandse producties naar hier te krijgen. Screen Flanders is bijzonder succesvol: voor elke euro dat het investeert in een productie komt er 8,5 euro uit het buitenland.

Het VAF verwerkt jaarlijks meer dan duizend aanvragen, niet alleen voor scenario-ontwikkeling en productie, maar bijvoorbeeld ook voor beurzen, opleidingsinitiatieven, verplaatsingen naar het buitenland enzovoort. Het zijn er hoe dan ook ontzettend veel. In het creatiedomein waren er in 2018 509 aanvragen, met 227 goedkeuringen. We haalden ook nog wat prijzen binnen met 13 Vlaamse producties en 23 coproducties. Om alles in goede banen te leiden, hebben we 71 commissievergaderingen gehouden, met inzet van 220 externe deskundigen en commissie- en juryleden. Ten opzichte van 2017 kunnen we opnieuw mooie cijfers voorleggen voor onze films in de bioscoop, namelijk 2,2 miljoen kijkers.

1.2. VAF 3.0

In 2018 kreeg het VAF drie nieuwe beheersovereenkomsten voor de drie fondsen en schreef het daarvoor een visienota 2018-2021. Op basis van die visienota schreef het VAF eind vorig jaar een memorandum voor de nieuwe Vlaamse Regering.

Maar eerst lichten we graag twee kernpunten toe uit onze visienota die de basis vormen voor ons toekomstige beleid. Daaraan zal iedere productie worden getoetst. Alleen met kwaliteit en relevantie kunnen we in de toekomst het verschil maken. Het VAF is er voor onze makers en voor het publiek. Dat publiek vormt onze aandeelhouders en biedt ons als belastingbetalers de mogelijkheid om films en series te maken.

In ons memorandum VAF 3.0 hebben we acht aandachtspunten voor de nieuwe Vlaamse Regering. Ten eerste dus lokale content, ten tweede het sterke verhaal. Ten derde betreft het kwaliteit op elk vlak. Vandaag moeten onze bioscoopfilms zich meten met maar liefst 500 films die jaarlijks in onze bioscopen komen. Onze strategie in die competitie komt niet neer op het achternaahollen van spektakel met superhelden en machinegeweren, maar in films die dicht bij ons staan, die iets vertellen over wie we zijn, die ons ontroeren, uitdagen, doen nadenken of gewoon een aangename avond bezorgen. Een kanttekening: buitenlandse films hebben meestal veel hogere promotiebudgetten dan de onze. Ook hieraan wil het VAF verhelpen. Het heeft weinig zin miljoenen euro's te spenderen aan de productie van een film als we achteraf het publiek niet kunnen vertellen dat het die film kan bekijken.

Zoals bekend beschikt Kortrijk over de beste Digital Arts School ter wereld. Buitenlandse bedrijven staan bij wijze van spreken aan de deur om pas afgestudeerden een contract aan te bieden. Dit komt meestal neer op 'work for hire'. Ons talent vloeit weg, net als de 'intellectual property'. Een veilige thuishaven creëren waar talent kan gedijen en intellectuele eigendom in Vlaanderen blijft, is een must.

De unieke talenten van onze storytellers en gamedevelopers moeten we transversaal durven inzetten. In eerste fase komt daarvoor de audiovisuele industrie zelf in aanmerking, en vervolgens moet dit gebeuren ten dienste van allerlei sectoren in de samenleving. Denk aan de mogelijkheden van spelenderwijs leren, of mogelijke toepassingen voor de zorgsector, toerisme en duurzaamheid.

Inzetten op jongeren is een evidentie en moeten we verder uitbouwen. Een goed voorbeeld is De Filmclub, een pilootproject gelanceerd in 2018 in samenwerking met J.E.F. als naschoolse activiteit voor kleuters, jeugd en jongeren. Nu is het zaak om dit om te zetten in een duurzaam en wijdverbreid netwerk voor schoolgaande jeugd.

Met de toekomstgerichte vertoningscultuur is het minder goed gesteld. De betere of culturele film vindt vandaag moeilijk de weg naar een publiek. Dat heeft grotendeels te maken met een problematische infrastructuur. Nederland beschikt over 119 filmhuizen waar de betere film aan de man gebracht wordt. In Vlaanderen hebben we amper zes arthousebioscopen, waarvan bovendien sommige het erg moeilijk hebben om het hoofd boven water te houden.

Het VAF heeft geen opdracht of middelen voor infrastructuur. Wel kunnen we impulsen geven voor de programmering van meer Vlaamse content op bestaande vertoningsplekken. Een verdere samenwerking met onze culturele centra is mogelijk ook een deel van de oplossing.

Films produceren – of het nu publieksfilms of arthousefilms zijn – zonder kennis van de markt is vandaag uit den boze. Onze producenten moeten niet marktgericht produceren, maar de instrumenten krijgen om met kennis van zaken naar de markt te gaan en een publiek te overtuigen. Het VAF wil hen in samenwerking met andere spelers deze tools aanreiken.

Ten slotte is onze audiovisuele sector ook nog een uitstekend ambassadeur om Vlaanderen internationaal op de kaart te zetten.

1.3. VAF/Filmfonds

Het VAF/Filmfonds is de eerste en cruciale partner van iedere Vlaamse productie, een aantal commerciële films buiten beschouwing gelaten. Gemiddeld staat het fonds voor een derde van de financiering. Dit helpt meteen het misverstand uit de wereld dat Vlaamse films uitsluitend met VAF- of overheidsgeld gefinancierd worden. Daarnaast komt een derde uit taxshelter en moeten producenten het laatste derde uit partnerships met omroepen, distributeurs en indien nodig buitenlandse coproducten halen. Naast ongerustheid over de taxshelter is er ook ongerustheid over de financiering van dit laatste derde. Bioscoopexploitatie wordt moeilijker en dus nemen distributeurs minder financiële risico's. De omroepen hebben het dan weer moeilijk door besparingen of dalende reclame-inkomsten.

De vaststelling dat we erop achteruitgaan, heeft ons bij de totstandkoming van het memorandum verrast. In absolute cijfers is het Filmfonds er immers op vooruitgegaan, door de overheveling van de middelen uit het Kunstendecreet en van de provincies. Maar die middelen zijn bestemd voor publiekswerking en dus niet inzetbaar voor productie en creatie. Sedert 2010 is het budget om films en documentaires te maken, met 12 procent gedaald. Als het totale budget daalt, is er natuurlijk ook een daling per film. In 2002 konden we een film nog 750.000 euro steun geven, vandaag maximaal 650.000 euro.

Een vergelijking tussen de budgetten van vroeger en nu leidt tot frappante vaststellingen. Voor Daens kreeg Stijn Coninx in 1992 880.000 euro van het toenmalige Fonds Film in Vlaanderen. Eurostat heeft berekend dat het leven sedert 2000 40 procent duurder is geworden. Omgerekend zou Daens dan 1,4 miljoen euro steun hebben gekregen. Niet Schieten van dezelfde Stijn Coninx kreeg vorig jaar 650.000 euro, het maximum op voorwaarde dat het een derde film is. De eerste twee films worden minder gesteund. Any Way the Wind Blows kreeg in 2003 800.000 euro. Girl kreeg vorig jaar 550.000 euro.

Vervolgens kom ik tot de vergelijking met de budgetten van Nederland, Denemarken en Oostenrijk. We hebben die gebaseerd op de budgetten voor creatie van de fondsen. De totaalbudgetten benchmarken is niet mogelijk wegens verschillen in de opdracht. In het VAF is Flanders Image wel degelijk inbegrepen, in Nederland is promotie een apart budget. Hoe dan ook scoort Vlaanderen veel lager dan de andere drie fondsen. De Denen doen het veruit het best. Ze hebben al lang geleden het strategische belang van de audiovisuele sector ingezien, wat in de cijfers vertaald wordt.

Ook met ons gemiddelde steunbedrag per speelfilm – 600.000 euro – scoren we veel lager dan de Nederlandse, Duitse en Deense collega's. Voor hun grote films, waarmee ze zowel binnenlands als internationaal kunnen scoren, kan hun steun tot 1,5 en zelfs 2 miljoen euro oplopen. Ik droom van een nieuwe Daens, dus een nieuwe grote Vlaamse film, maar dan is er veel meer nodig. Een producent vertelde me onlangs dat het ontzettend moeilijk wordt om dergelijke films überhaupt nog gefinancierd te krijgen.

In het aantal geproduceerde speelfilms per jaar blijft Vlaanderen eveneens achter bij de vergelijkbare landen. Wij maken zeven fictiefilms en één animatiefilm per jaar. Het Oostenrijkse totaal is vijftien, dat van de Denen twintig en de Nederlanders maken er twintig tot zesentwintig. Ik wil echter geen pleidooi houden om eveneens twintig films per jaar te maken. Wij gaan voor kwaliteit.

Ik overloop onze wensen voor de toekomst. Vandaag maken we per jaar zeven fictiefilms met gemiddeld 600.000 euro steun. We vinden echter elf films per jaar nodig, met minimum 800.000 euro steun per film. Ten eerste willen we meer aandacht voor de jeugdfilm. Met amper één dergelijke film per jaar blijven we onze eigen belofte weinig trouw. We pleiten dus voor drie kinder- of jeugdfilms per jaar. Wat de resterende acht betreft, geldt dat het VAF een brede waaier aan films steunt: arthousefilms, publieksfilms en debuutfilms. We willen ook extra inspanningen leveren om minstens één grote Vlaamse film per jaar te steunen, die zowel nationaal als internationaal kan scoren.

Voorts doen we er goed aan om onze banden met Nederland nog steviger aan te halen. Er bestaat al geruime tijd een stevige structurele samenwerking tussen het VAF en het Nederlands Filmfonds. Mits extra financiële inspanningen kunnen we nog zwaarder inzetten op films met potentieel in zowel Nederland als Vlaanderen. Daarover voeren we nu al gesprekken met onze Nederlandse collega's. Op die manier vergroot de potentiële markt van 6 miljoen naar 24 miljoen kijkers. Eenvoudig zal het echter niet zijn. Vlaamse films scoren zelden in Nederland en vice versa. Maar we willen het proberen. We willen vooral proberen om vanaf het begin van de productie samen te werken. Patser was trouwens wel een succes in Vlaanderen en Nederland. Nog meer mooie voorbeelden zijn Hector, Koko Flanel, Girl en Vele Hemels boven de Zevende. Eerst moeten we erin geloven, dan komt het werk. We moeten die films zowel in Vlaanderen als in Nederland weer op de markt krijgen.

Dat we een extra inspanning willen voor animatie, documentaire en FilmLab ziet u op de slide. In het verleden heeft het VAF hen stiefmoederlijk behandeld en bestonden ze amper. Ondertussen zijn het volwassen sectoren geworden. Helaas zijn de middelen niet gevolgd. Deze inhaalbeweging is dan ook absoluut nodig. Onze animatie en documentaire hebben intussen ook internationaal hun sporen verdiend.

1.4. VAF/Mediafonds

The Guardian bracht al eens een artikel met als kop 'Is Belgian drama the new Scandi-noir?'. Drama Quartely pakte heel recent uit met 'The best of Belgium', waarin het ons land de nieuwste wereldwijde creatieve hotspot voor televisiedrama noemt.

Op een ogenblik dat onze televisieseries hot zijn en in het buitenland scoren, kan het VAF als eerste en belangrijke partner niet meer volgen. Voor de extra investering van 2 miljoen euro in het Mediafonds zijn het VAF en de sector minister Gatz bijzonder dankbaar. Maar deze 2 miljoen euro gaat niet integraal naar de productie van fictiereeksen. Ook documentaire en animatie kregen hun deel. Daarnaast kreeg het Mediafonds bijkomende opdrachten zoals het opstarten van talentontwikkeling, innovatie en het versterken van de buitenlandse promotie van onze reeksen. De versterking van de fictiereeksen kon rekenen op ongeveer 500.000 euro.

In 2017 bracht de Econopolisstudie 'Doorlichting van het Vlaams Audiovisueel Beleid' een terecht pleidooi om in te zetten op high-endreeksen en vervolgreeksen. Het rapport adviseerde hogere budgetten voor high-end met de potentie om internationaal te scoren. Bleven de VAF-tegemoetkomingen vroeger veeleer tussen 400.000 en 900.000 euro, dan werd de tegemoetkoming voor high-endreeksen opgetrokken tot 1,3 miljoen euro.

De twee grote dienstenverdelers gaven er de voorkeur aan hun bestedingsverplichting niet langer via het Mediafonds te laten lopen. Het geld dat Proximus en

Telenet vroeger in het Mediafonds stortten, is nu weer bij henzelf. Ze investeren nog in reeksen, maar dan rechtstreeks.

Concreet wil dit alles zeggen dat het VAF vandaag twee high-endreeksen met 1,3 miljoen euro kon steunen en een kinderreeks met 500.000 euro en enkele premies voor scenario en ontwikkeling. Daarmee is het geld op.

De internationale interesse van vandaag voor Vlaamse fictie vertaalt zich in vele honderdduizenden euro's – tot zelfs meer dan een miljoen euro – investeringen van grote internationale spelers als ZDF, France Télévision, RAI, ITV en Netflix. Het zou een ramp zijn als we hen moesten afblokken wegens onvoldoende middelen uit eigen land.

Ik heb twintig jaar geleden Flikken en Windkracht 10 geproduceerd. Het hoogst haalbare was in die tijd een coproductie met Nederland. Wat er nu gebeurt met onze fictiereeksen, is ronduit fantastisch en uniek. Vlaanderen staat op de kaart van de internationale televisiemarkt. Willen we dit bestendigen, verzilveren en onszelf aan de wereld blijven tonen, dan is er maar één manier. We moeten in de toekomst een minimumvolume garanderen. In het andere geval zullen internationale spelers hun aandacht richten op andere markten en territoria.

De dienstverdelers zijn meegerekend in dit plaatje. Het VAF streeft in totaal naar vijf high-endreeksen per jaar. Het bedrag blijft hetzelfde. Daarnaast hebben we nog altijd de ambitie om jeugdreeksen te steunen. Domestic reeksen zijn nog altijd zeer populair bij onze Vlaamse kijkers. Er is ook nood aan eigenzinnige reeksen, een soort Canvasreeksen. Daarnaast zijn er natuurlijk ook nog de documentaire- en animatiereeksen.

Het verheugt ons dat het Gamefonds 1 miljoen euro extra heeft gekregen voor productie. We zijn nog maar in de startfase van het Gamefonds. Misschien zullen we in de toekomst wel moeten streven naar meer productiemiddelen.

Promotie en innovatie worden belangrijke uitdagingen. Er is momenteel geen promotiebudget om onze games te steunen en in de markt te zetten. Een innovatiebudget is nodig om de leiding te nemen in cross- en transversale ontwikkelingen. Vandaar dat we de inhaalbeweging berekend hebben door 400.000 euro voor innovatie en 50.000 euro voor promotie toe te voegen aan de huidige 1,385 miljoen euro voor productie.

1.5. Extra aandachtspunten

Screen Flanders is niet alleen een succesvol economisch vehikel, maar brengt tevens onze technici, acteurs en auteurs in contact met buitenlandse film- en televisiemakers, waarvan ze veel knowhow opsteken. Bovendien is Screen Flanders een ambassadeur voor ons Vlaams talent. Heel wat van onze acteurs, regisseurs en technici komen via de producties ervan internationaal aan de bak. Canvas is net gestart met Stockholm Requiem. In een van de afleveringen loopt het vol Vlaamse acteurs. Ik adviseer iedereen ernaar te kijken.

Het VAF gelooft dat de taxshelter voor games een enorme boost kan geven aan de sector, en talent in eigen huis kan houden. Tegelijk moeten we voor film en televisie waarschuwen dat de recente verlaging van de vennootschapsbelasting en de beperking van de investeringen, de gezonde financiering van de audiovisuele sector in gevaar kan brengen. We moeten hier waakzaam zijn. Wij zijn de eerste pijler: zonder het VAF geen film. Maar ook het verdwijnen van de tweede pijler, de taxshelter, zou nefaste gevolgen hebben.

Een moeilijke maar gezonde discussie kadert in de vaststelling dat Vlaanderen zes filmscholen heeft met meer afgestudeerden dan de markt waarschijnlijk aankan. Denemarken heeft er maar één. We moeten de opleidingen beter afstemmen op de noden van de sector.

Documentaires zijn voor omroepen misschien minder sexy en lokken minder kijkers dan fictie. Toch vindt het VAF ze cruciaal om onze samenleving te duiden. Een extra inspanning van de omroepen en de dienstenverdelers zou in dat opzicht zeer welkom zijn. Wel zijn er inmiddels contacten tussen onze documentairemakers en de commerciële omroepen VTM en SBS. We hopen dat die tot samenwerking en productie leiden.

Vanzelfsprekend kijken we eerst naar de overheid om die hoogstnodige inhaalbeweging te realiseren. Het VAF vindt evenwel niet dat de overheid en bij uitbreiding de belastingbetaler deze inspanning alleen hoeven te leveren. Iedereen die een verdienmodel koppelt aan het uploaden van audiovisuele content, moet een faire bijdrage betalen. Het 'Netflixdecreet' (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1936/5) kunnen we alleen maar toejuichen, zeker in de wetenschap dat binnenkort waarschijnlijk Amazon, Apple en Disney erbij komen. Toch moeten we nog verder kijken: naar de digital service providers zoals Google, YouTube en Vimeo. Ook zij moeten hun steentje bijdragen. De Britse digital services tax, die in 2020 in werking zal treden, is niet gericht op bedrijven als Netflix maar op bedrijven als Google en Instagram. Ook zij zullen in het Verenigd Koninkrijk belast worden. De geraamde inkomsten zijn 400 miljoen pond.

Met de participatie van de dienstenverdelers zijn we op zich blij, maar het kan beter. Hun bijdrage wordt niet berekend op hun totale omzet maar per abonnee, terwijl het streamen van beeld zowel vast als mobiel een bron van inkomsten is. Die bijdrage per abonnee is in Vlaanderen 1,35 euro, in Wallonië 2,48 euro. De Vlaamse bijdrage op het niveau van de Waalse tillen, zou al een begin zijn. Proximus draagt aan de Vlaamse audiovisuele industrie 600.000 euro per jaar bij, erg weinig in verhouding tot de 96 miljoen euro per jaar aan uitzendrechten voor voetbal.

De opbrengsten uit cinematickets gaan ten dele naar buitenlandse spelers. Dat is evident. Er lopen nu eenmaal meer buitenlandse films in onze zalen dan lokale. Een bijdrage aan de lokale industrie ontbreekt bij ons echter helemaal. Frankrijk verricht op elk verkocht ticket een heffing die dan terugvloeit naar de Franse audiovisuele industrie. Nederland laat zijn Abraham Tuschinski Fonds door bioscoopexploitanten en distributeurs spijzen. Het fonds kan jaarlijks om en bij de 3 miljoen euro investeren in Nederlandse publieksfilms. In België worden er jaarlijks 19 miljoen bioscooptickets verkocht, maar gaat geen euro daarvan naar de Vlaamse audiovisuele industrie.

Als we geloven in onze audiovisuele sector, dan hangt daar een prijskaartje aan vast. We hebben alle domeinen in kaart gebracht. Het gaat niet alleen over een verhoging voor creatie, maar ook over promotie, communicatie, publiekswerking, talentontwikkeling en innovatie.

Het Filmfonds krijgt vandaag 17 tot 18 miljoen euro. Daarvoor vragen we 7,6 miljoen euro extra. Voor het Mediafonds vragen we 4,7 miljoen euro erbij en voor het Gamefonds 480.000 euro. We ijveren dus voor een verhoging van ons budget met 12,9 miljoen euro, dus met 51 procent van de VAF-middelen. We beseffen goed dat dit een hoog bedrag is, maar nog altijd minder dan de budgetten van vergelijkbare buitenlandse fondsen. Ook die vragen bovendien meer geld. De Nederlandse tegenhanger bijvoorbeeld ijvert voor een budgetverhoging met 50 miljoen euro.

We moeten niet alleen rekening houden met het buitenland, maar ook met het eigen verleden. Als Vlaanderen deze sector van strategisch belang vindt, zou het die op een realistische manier moeten steunen, opdat we kwalitatieve en relevante producties kunnen realiseren.

De gevraagde extra middelen zouden ons in staat stellen om:

- te focussen op sterke en relevante verhalen;
- jong talent te stimuleren en te begeleiden;
- productiemiddelen af te stemmen op de huidige kwaliteitseisen;
- aandacht te besteden aan jeugdcontent;
- onze producties zichtbaar te maken in binnen- en buitenland;
- transversaal in te zetten op innovatie;
- duurzaamheid en diversiteit aan te moedigen.

1.6. VAF/Gamefonds

Youri Loedts, hoofd VAF/Gamefonds: Ik toon op deze video een weliswaar onvolledig overzicht van de games die we het afgelopen jaar hebben gesteund, waarvan de hoge kwaliteit de commissie zal opvallen. We beschikken over een enorme diversiteit aan stijlen en genres.

Sinds 2018 is er enorm veel veranderd bij het Gamefonds. We kregen 1 miljoen euro extra van minister Gatz. De ontwikkelaars kregen extra steun. Precies daardoor werd ook mijn eigen job bij het VAF mogelijk, waarvoor dank. In januari 2019 kwam er nog een junior-projectcoördinator bij, die 50 procent van haar tijd aan het Gamefonds besteedt. Ondanks deze versterking hebben we onze handen steeds meer dan vol.

In 2018 verwerkten we liefst 45 aanvragen, waarvan er 25 werden goedgekeurd. De ontwikkelaars beschikken voor het eerst over een voltijds aanspreekpunt. Aanvragers kunnen met al hun vragen over het Gamefonds en zijn initiatieven bij mij terecht. De eerste maanden van 2018 werden bijna integraal besteed aan het beter afstemmen van het aanvraagstelsel voor de gameontwikkelaars. Vroeger was het gebaseerd op dat voor film en media. Alles moest volledig geactualiseerd worden volgens de nieuwe beheersovereenkomst en het reglement dat daaruit voortvloeide.

Vanaf het prille begin spelen we een sleutelrol in het Actieplan Gaming van de Vlaamse Regering. Dit plan bevat een transversale visie en concrete maatregelen voor een gecoördineerd en geïntegreerd Vlaams gamebeleid.

Sinds 2018 kunnen ontwikkelaars ook eindelijk promotiesteun krijgen. De promotie waarover Erwin Provoost het al had, valt onder Flanders Image. De promotiesteun waar ik het over heb, gaat rechtstreeks naar de ontwikkelaars. Een substantieel marketingbudget, bij voorkeur van 50 procent van het totale budget, is levensnoodzakelijk op de hypercompetitieve gamemarkt. Hoe goed een game ook is, het maakt geen kans bij onvoldoende marketing.

We bezorgden onze gameontwikkelaars ook de nodige promotie via grote gamebeurzen. Denk daarbij aan de grootste beurs ter wereld Gamescom in Keulen, en het gloednieuwe 1UP in Kortrijk.

Sinds de tweede helft van 2018 maakten we van games in het onderwijs een prioriteit. Samen met de voornaamste actoren gingen we op zoek naar manieren om games beter geïntegreerd te krijgen in het onderwijs, want dat blijkt nog een pijnpunt. Er worden games voor het onderwijs gemaakt, maar ze raken niet altijd tot bij de leerkrachten. In 2020 vertalen we dit in een campagne over games in de klas.

Jonge makers staken we een hart onder de riem met wilcards, die ook bij het Filmfonds al lang een succes zijn. Pas afgestudeerde studenten gameontwikkeling krijgen een budget waarmee ze hun eindwerk tot een volwaardig project kunnen uitwerken.

In 2018 sloegen we de handen ook meermaals in elkaar met de collega's van Flanders DC, met wie we Gamemedia op poten zetten. Met Mediarte zorgden we voor de eerste gecertificeerde Unity-opleidingen in België. Unity is een bekende game engine.

Ten slotte werken we elke dag nauw samen met onze eigen collega's van het Filmfonds en het Mediafonds. Met hen realiseren we kruisbestuivingen tussen storytelling en innovatie. We geloven dat de grenzen tussen de verschillende media sterk zullen vervagen.

Uit de getuigenissen blijkt dat mensen dankzij onze steun slagen in hun opzet. Daarvoor moeten we het doen.

Het Gamefonds is ambitieus. We willen samen met de lokale game-industrie blijven groeien. Die is aan een grote opmars bezig, zeker ook door de taxshelter. Anderzijds willen we aandacht besteden aan speerpunten zoals crossmediale projecten, game based learning en vooral innovatie.

2. Bespreking

2.1. Katia Segers

Katia Segers: De boodschap van het VAF is duidelijk. Zijn ambities liggen terecht bijzonder hoog. Beeldtaal is vandaag de taal bij uitstek, wat niet betekent dat we de letteren minder belangrijk vinden. Integendeel.

Media maken is een onwaarschijnlijk dure aangelegenheid, maar we moeten internationaal kunnen meespelen. Het Vlaamse publiek is verwend als het over media-aanbod gaat. Die lat hebben we de afgelopen twintig jaar altijd hoger gelegd en kan niet meer omlaag.

In verband met de bijdragen van de distributeurs heeft het VAF een punt. We hebben het daarover gehad toen we het uitvoeringsdecreet hebben besproken. Ik heb aangegeven dat we de distributeurs niet per abonnement, maar per omzet een bijdrage moeten vragen. De 600.000 euro van Proximus is erg laag en beduidend minder dan wat Wallonië aanrekent.

Ik ben heel benieuwd naar de Britse digital services tax. Ik beaam dat alle digitale diensten die content aanleveren, in aanmerking komen om een faire bijdrage te betalen.

Het probleem van de vennootschapsbelasting bij taxshelter zou opgelost moeten zijn. Op het federale niveau is er een aanpassing gebeurd. De koek zal daardoor echter niet per se groter worden, want de investeringen blijven dezelfde. Ik ben voorstander van die mogelijkheid voor games, maar we moeten de effecten nog afwachten.

We hebben de afgelopen jaren ook al vragen gesteld over het feit dat de releases van verschillende Vlaamse films vaak op hetzelfde moment vallen. Daardoor maken ze het elkaar misschien erg moeilijk. De Vlaming gaat niet vaker naar de bioscoop wanneer er drie Vlaamse films in een maand uitkomen. Dreigt er dan met die elf Vlaamse films geen overaanbod?

Is in onze filmscholen een numerus clausus aangewezen? Of een andere kwaliteitswaarborg?

2.2. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser: We hebben een groot aanbod aan films. Waar worden ze getoond? Naast commerciële bioscopen en arthouses zijn er de cultuurcentra. Kunnen die een rol spelen om het aanbod bij de kijker te brengen?

In welke mate kunnen we tot de cruciale innovatie in films en games vanuit Cultuur bijdragen? Wordt er samengewerkt met instanties zoals VLAIO?

Vlaanderen heeft zes filmscholen. Er is veel jong talent, maar we moeten de lat ook hoog genoeg leggen. Moeten we filmscholen fusioneren? Hoe krijgen we de kwaliteit van onze films op het beoogde niveau om in Vlaanderen en internationaal te excelleren?

2.3. Manuela Van Werde

Manuela Van Werde: Er zijn elk jaar vijf high-end tv-series en acht films. Er is de concurrentie van vijfhonderd buitenlandse films per jaar. Jongeren vinden bovendien almaar minder de weg naar de bioscoop. Zal het VAF daarop inspelen? Hoewel ikzelf absoluut de bioscoop verkies boven een film op het scherm van een smartphone, lijkt het om jongeren aan te spreken wel aangewezen om meer series voor smartphone of computer aan te bieden.

2.4. Bart Caron

Bart Caron: Beschikt Nederland niet over veel meer arthouse- en kleinschalige bioscopen? Is na de concentratie van zalen in Vlaanderen tijdens de voorbije decennia een gespreide infrastructuur bij ons niet interessanter? Is er een verband tussen de concentratie van zalen en het bereik van het publiek, specifiek voor Vlaamse films?

Voor de Vlaamse film, die op de grens balanceert van profit en non-profit, vormt de taxshelter een aanvullend instrument bovenop de subsidiëring. Een inbreng van het VAF veronderstelt wel een kwaliteitsbeoordeling, wat voor taxshelter niet wordt vereist. Worden er veel Vlaamse films gemaakt zonder VAF-steun maar met taxshelter? Leidt dit tot kwaliteitsverschil? Het gaat in beide gevallen hoe dan ook over de inzet van publieke middelen, rechtstreeks of onrechtstreeks.

Is er een kwaliteitsverschil tussen fictiereeksen die langs de beoordelingscommissies gaan en VAF-geld krijgen, en reeksen die de distributeurs zelf rechtstreeks ontwikkelen?

2.5. Antwoordenronde

Erwin Provoost: Wat de releasedata van onze Vlaamse films betreft, kan het VAF niet veel meer dan adviseren om niet alle films in het najaar uit te brengen. Er heerst nu eenmaal een bijgeloof dat een film rond 1 november moet uitkomen om succes te hebben. Maar net daardoor kan er inderdaad publiek verloren gaan. We zijn ongelukkig over het gebrek aan spreiding van de releases. Ook de producent, de distributeur en de zaal spelen een belangrijke rol in deze beslissing.

Ik volg mevrouw Coudyser als het over onze filmscholen en de kwaliteit gaat. William Goldman, een van de grootste scenaristen ooit, zei: "nobody knows anything". Zelfs met alle kwaliteit ter wereld en met ons geloof in die scenario's

en films, zullen ze niet alle elf scoren. Er zitten mislukkingen tussen, ook interessante. Als we al vooraf hadden gedacht dat een project fout zou lopen, zou het VAF die film natuurlijk niet hebben gesteund.

Maar wie had ooit durven voorspellen dat *Girl* in Vlaanderen 250.000 bezoekers zou halen? *Girl* deed het behoorlijk goed in de arthousezalen, maar heeft die hoge cijfers wel dankzij Kinopolis gehaald.

Als we onze kleinere Vlaamse films willen spreiden zodat iedereen ze kan zien – en niet alleen in Kinopolis, want daar lopen ze minder vlot – dan vergt dat een andere discussie. Welke publieksbereik beogen we dan? Er is natuurlijk een groot verschil qua bereik tussen een film in het arthousecircuit of in het Kinopolis-circuit.

Cultuurcentra zijn inderdaad interessant. Zo komen we bij de discussie over wie nog naar de film gaat en waarom. Om nog mensen naar de cinema te krijgen, moet men al bijzonder uit de hoek komen. Niet Schieten, Patser en *Girl* hebben dat dit jaar bewezen. Dan verstomt de kritiek dat de bioscoop te duur is. De eerste stap om nog mensen naar de zaal te krijgen, is ijveren voor een nieuw product.

Daarnaast is de mobiliteit een punt. Als iemand door de file na het werk anderhalf uur op weg naar huis onderweg was, wil hij dan nog eens kilometers afleggen naar de bioscoop? Onlangs zag ik een film in het cultuurcentrum in Zele, waar parkeren probleemloos voor de deur kon en de zaal vol zat. De mensen bleven na de film iets drinken en waren vervolgens in tien minuten thuis. We moeten dus heel ons toekomstige exploitatiemodel en de verspreiding van onze films herdenken.

Ook het landschap en de kijker veranderen. Mijn studenten kunnen geen tien goede films opsommen die ze het afgelopen jaar hebben gezien, wel tien goede series.

Ik ben geen fan van meer films. Dan haal je de kwaliteit naar beneden of maak je het sommige mensen wat te gemakkelijk. De Nederlanders bewijzen het ook met hun twintig films per jaar. Wij hebben er minder, maar doen het net iets beter. De sector is zelf evenmin vragende partij. Je moet die films nog altijd schrijven, ze gefinancierd en gedistribueerd krijgen. Acht films vind ik een gezonde balans. Als we bovendien de releases kunnen spreiden, zullen die films elkaar niet verzuipen.

Manuela Van Werde: Mijn vraag was niet of er te veel films worden gemaakt, wel of de verhouding tussen series en films moet worden bijgesteld.

Erwin Provoost: Dat is een delicate vraag. Mensen slaan de bal mis als ze nog geloven dat ze alleen van films kunnen leven of een businessmodel voeren dat uitsluitend gebaseerd is op langspeelfilms. Want dan moeten ze zoveel produceren dat het fout loopt met de kwaliteit of de distributie. Mogelijk verkiest mevrouw Van Werde een verhouding van vijf films en tien series. Dat is stof tot nadenken, waarop ik niet meteen een antwoord heb.

Zijn er grote kwaliteitsverschillen tussen films met VAF-steun en andere? Voor films geldt het 'single play'-principe, en dat merk je ook deels aan de kwaliteit. Als een film eenmaal groen licht heeft van het VAF, zal men soms te snel denken dat alles al in orde is. Het probleem is dat de regisseur ook vaak de scenarist is. Alle goede scenaristen werken momenteel voor televisie. Daar worden ze beter betaald. Ze krijgen bij iedere heruitzending nog auteursrechten. In de filmsector schrijven vele niet-scenaristen nu toch maar hun eigen film omdat het niet

anders gaat. In de tv-sector geldt dan weer het multiplayprincipe. Iedereen bemoeit zich met de scenario's en met hoe de reeks wordt gemaakt.

Manuela Van Werde: Ik herinner me van het afgelopen jaar maar twee goede films: *Girl* en *Niet Schieten*. Ik kan wel meer goede series opsommen, en ik denk dat dat voor veel mensen geldt.

Erwin Provoost: 2018 was nochtans een goed jaar.

Frederik Beernaert, zakelijk leider VAF: De minister heeft in de commissie gemeld dat we een voorstel hebben gedaan om ongeveer 400.000 euro te herschikken zodat er voor fictie nog aanvragen voor scenario en ontwikkelingssteun kunnen worden ingediend. Dit budget is te beperkt voor productiesteun.

Binnen het Mediafonds hebben we een aantal richtbedragen te volgen. Voor fictie is dat 3 miljoen euro. We mogen over die vier jaar met 10 procent afwijken. De gewoonte is dat alle afwijkingen meteen het volgende jaar worden gecompenseerd. De fictiereeksen hadden binnen het Mediafonds in 2017, het eerste jaar van de beheersovereenkomst, al meer middelen besteed. We compenseren dergelijke overbestedingen, waardoor we het volgende jaar met minder van start gaan. Die middelen kwamen van het InnovatieLab, vanaf 2018 een nieuwe financieringsstroom binnen het VAF. In 2018 heeft dit opstartende lab minder besteed.

Toen in 2019 echter de beslissing over de eerste ronde van het InnovatieLab viel, zagen we dat een voortzetting van dit beleid niet alleen een tekort bij de fictiereeksen zou opleveren, maar ook een overschot bij het InnovatieLab. Vandaar dat we dit jaar de te compenseren middelen niet meer bij het InnovatieLab terugzetten.

Dit is echter een eenmalige oefening. Vanaf nu hebben we voor de lopende beheersovereenkomst voor fictiereeksen de maximale afwijking al bereikt. Dus is er echt een maximum van 3 miljoen euro voor fictiereeksen, behalve natuurlijk wat we daarvoor nog extra zouden krijgen uit het excedent van de VRT. Door die compensatie niet toe te passen houden we zoals gezegd 400.000 euro extra beschikbaar voor fictiereeksen.

Dit moesten we uitzoeken van zodra we wisten dat het geld op was. Het is allemaal erg snel gegaan. Twee weken later was er al een nieuwe indiendatum van het Mediafonds. Al die mensen waren aan heel zware dossiers aan het werken. Dan gaat het niet op om hen na de deadline on hold te zetten. Zonder die dichte deadline was dit misverstand er wellicht niet geweest.

Erwin Provoost: De vraag over een numerus clausus in filmscholen is moeilijk maar terecht. Wel hangt het subsidiebedrag van het aantal leerlingen af.

We zijn al op bezoek geweest bij VLAIO. VLAIO geeft projectsubsidies. Er liggen inderdaad mogelijkheden in een samenwerking van onze game-ontwikkelaars en scenaristen met andere sectoren. Zelf ben ik erg geboeid door spelenderwijs leren.

Het is dus zeker de bedoeling bij VLAIO aan te kloppen, maar dan moeten we een project hebben waarbij meer partijen betrokken zijn en waarin VLAIO echt gelooft. Een dergelijk project moet een meerwaarde hebben voor de samenleving. De audiovisuele sector zien we in de toekomst ruimer dan films, documentaires en tv-reeksen. We willen ook een impact hebben op de maatschappij.

Karla Puttemans, hoofd Creatie VAF: Zijn producties die via het Mediafonds lopen kwalitatief sterker dan producties waarin dienstenverdelers rechtstreeks investeren? Daarop moet ik genuanceerd antwoorden. Het zou pretentius zijn om te zeggen dat enkel selectie door ons kwaliteit kan opleveren.

De realiteit heeft bewezen dat Vlaanderen een hoog niveau haalt. Ook de producties waarin de kabelmaatschappijen rechtstreeks investeren, zijn omroepproducties. Omroepen selecteren eveneens op kwaliteit. Producties via het Mediafonds zijn dus niet per definitie beter.

Wel krijgen veel producties die uiteindelijk rechtstreeks via de dienstenverdelers gefinancierd worden, eerst via het VAF geld voor het scenario en/of de ontwikkeling. Op die manier doorstaan ze een kwaliteitstoets. De productie wordt daarna vaak gecofinancierd door de dienstenverdelers in plaats van door het Mediafonds. Nogal wat projecten starten dus bij ons en gaan dan hun eigen weg met een andere financiering.

Er is alleszins een grote synergie tussen wat het Mediafonds selecteert en wat er uiteindelijk, met onze productiemiddelen of die van de dienstenverdelers, op het scherm komt.

Erwin Provoost: Wat de taxshelter betreft, zijn er geen kwaliteitseisen voor producties die niet langs het VAF gaan en rechtstreeks taxsheltergeld opzoeken. Als het dossier aan de eisen voldoet, kan er worden gefilmd.

Moet er voor sommige producties per se een kwaliteitseis worden ingesteld? Dat is een gevaarlijke vraag. Ik vind niet dat het VAF FC De Kampioenen hoort te steunen, maar wel dat FC De Kampioenen gemaakt moet worden.

We kunnen wel vaststellen dat er geen ongelukken zijn gebeurd bij de films en de tv-reeksen die het VAF heeft gesteund en die taxsheltergeld hebben gekregen. Datzelfde kunnen we helaas niet zeggen van bepaalde productiebedrijven die voor meer dan 2 miljoen euro hebben opgelicht. Zoiets is nooit gebeurd met producties die het VAF steunt. Die halen ook zelden het einde van de rit niet. Op dat vlak bewaakt het VAF wel duidelijk de kwaliteit.

Bart CARON,
voorzitter

Marius MEREMANS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

cd	compact disk
DC	District of Creativity
EU	Europese Unie
Eurostat	statistical office of the European Union
ICT	informatie- en communicatietechnologie
J.E.F.	Jeugd en Film
SBS	Scandinavian Broadcasting System
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
tv	televisie
UA	Universiteit Antwerpen
VAf	Vlaams Audiovisueel Fonds
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VTM	Vlaamse Televisiemaatschappij